

Ku2019/01318/CSM

Kulturdepartementet
Enheten för demokrati och det civila
samhället

Ert ärendenummer:

Sida 1 (4)

DNR
19-00638

Datum
18 oktober 2019

Svar på remiss rörande SOU 2019:35 Demokrativillkor för bidrag till civilsamhället

Folke Bernadotteakademien (FBA) välkomnar utredningen och delar uppfattningen om behovet av ett enhetligt demokrativillkor för statliga bidrag till civilsamhällets organisationer samt behovet av stärkt samverkan mellan bidragsgivande myndigheter.

FBA:s uppdrag att förmedla bidrag styrs inte genom någon förordning utan anges i myndighetens instruktion och årliga regleringsbrev. FBA fördelar årligen ca 20 miljoner kronor till svenska civilsamhällesorganisationer. Syftet med myndighetens bidrag är att öka kunskap och engagemang, samt främja dialog och debatt kring fred och säkerhetsrelaterade frågor – gentemot svenska målgrupper och i viss mån globalt. Organisationer kan ansöka om projektbidrag eller verksamhetsbidrag inom fem olika tematiska områden: 1) Internationell fredsfrämjande verksamhet 2) Kvinnor, fred och säkerhet 3) Nedrustning och icke-spridning 4) Säkerhetspolitik och 5) Unga, fred och säkerhet.

Sammanfattande synpunkter

FBA ser en brist på tydlighet vad gäller ansvaret för villkorets efterlevnad avseende biståndsmedel som används för insatser i tredje land.

Myndigheten förordar tydliga hänvisningar till vilken/vilka förteckningar över terrorstämplade organisationer som bidragsgivande myndigheter ska beakta.

FBA efterfrågar förtydliganden i betänkande och metodmaterial om i vilken utsträckning civil olydnad anses utgöra ett brott mot demokrativillkoret.

FBA förordar tillskapandet av en mekanism för samordning mellan myndigheter vad gäller organisationer som nekas statsbidrag för att de inte uppfyller demokrativillkoret. Myndigheten beklagar att utredningen inte föreslår en sådan mekanism.

FBA välkomnar ansatsen att skapa klarhet kring vilka beslut om bidrag som ska kunna överklagas. I det nuvarande förslaget kvarstår dock oklarheter kring vilka beslut som kan överklagas.

FBA:s synpunkter inom ovan områden utvecklas nedan.

Praktisk tillämpning av demokrativillkoret

FBA ser i metodmaterialet en brist på tydliga hänvisningar till de lagar som reglerar t.ex. demokratisk organisering, särorganisering och diskriminering i Sverige samt till brottsbalken när exempel nämns som rör brottsrubriceringar, exempelvis "ofredande" (metodmaterialet s. 21). Hänvisningar till existerande lagstöd är önskvärt för att tydliggöra att det inte är upp till myndigheter/handläggare att bedöma huruvida individuella företrädare för en organisation gjort sig skyldiga till brott.

FBA ser vidare som önskvärt en tydligare hänvisning till vilken/vilka terroristlistor som ska beaktas. Betänkandet anger att "*Ledning för bedömningen kan bl.a. hämtas från EU:s terroristförteckning (se Rådets gemensamma ståndpunkt av den 27 december 2001 om tillämpning av särskilda åtgärder i syfte att bekämpa terrorism, 2001/931/GUSP).*" (s. 364). Är det endast denna EU:s terroristförteckning som ska beaktas, eller finns även andra? För att skapa förutsättningar för en konsekvent och rättssäker tillämpning av demokrativillkoret, bör det tydligt framgå av betänkande och metodmaterial vilken/vilka förteckningar över terrorstämplade organisationer myndigheterna ska förhålla sig till.

I relation till biståndet, tredje land

FBA önskar ytterligare klarhet om hur långt myndigheten förväntas gå i granskningen av organisationers samarbeten eller samröre med organisationer i andra länder, och ser ett behov av att förtydliga var ansvaret ligger för att villkoret uppfylls i alla led. Denna problematik gäller generellt för biståndsmedel som förmedlas till organisationer utomlands.

Civil olydnad

FBA efterfrågar förtydliganden i betänkande och metodmaterial om vilken typ av agerande som omfattas av undantaget för civil olydnad respektive när det anses utgöra ett brott mot demokrativillkoret. En strikt tillämpning av nuvarande skrivning skulle kunna innebära att organisationer som idag får bidrag av FBA och historiskt använt sig av civil olydnad diskvalificeras som bidragstagare.

Betänkandet s. 367: "*Det förekommer att organisationer uppmanar till lagbrott som kan anses vara civil olydnad, dvs. aktivism genom vägran att följa lag eller myndighetsbeslut utan att använda våld. Uppmaningar*

Sida 2 (4)

DNR
19-00638

Datum
18 oktober 2019

till sådana lagbrott innebär typiskt sett ett motarbetande av det demokratiska styrelseskicket, men skulle i undantagsfall kunna anses vara förenliga med demokrativillkoret om det rör sig om ageranden som uppenbart syftar till att bevara eller upprätta demokratiska värden”

Denna formulering rymmer oklarheter om på vilket sätt organisationer som använt, använder eller förordar civil olydnad anses bryta mot demokrativillkoret. Som bidragsutdelande myndighet har FBA ställt sig följande frågor:

1) Vilka blir konsekvenserna för organisationer som tidigare använt sig av civil olydnad som metod? Detta gäller exempelvis organisationer inom freds-, kvinno-, och miljörörelsen. Ska företrädare för dessa organisationer krävas ta avstånd från sitt eget/organisationens tidigare användande av civil olydnad för att komma ifråga för statsbidrag?

2) Vad är en uppmaning? Kan exempelvis en organisation som uttalat stöder individers rätt att vägra värnplikt eller skolbarns rätt att demonstrera för klimatet på fredagar anses motarbeta det demokratiska styrelseskicket?

3) Hur avgörs vilka ageranden som omfattas av undantaget?

För att undvika godtycklighet förordar FBA att dessa aspekter förtydligas i betänkande såväl som i metodmaterial.

Sida 3 (4)

DNR

19-00638

Datum

18 oktober 2019

Samverkan mellan bidragsgivande myndigheter

I betänkandet diskuteras möjligheten att upprätta en databas med information om ansökningar och beviljade bidrag relaterat till demokrativillkoret. FBA skulle gärna se en sådan mekanism för samordning mellan myndigheter som nekar organisationer statsbidrag för att de inte uppfyller demokrativillkoret. FBA ser att en databas hade kunnat utgöra en värdefull rättssäkerhetsmekanism för att undvika att organisationer som avslås bidrag av en myndighet, på grund av demokrativillkoret, beviljas bidrag av en annan myndighet. FBA menar också att det kan finnas ett värde för myndigheterna att kunna ta del av varandras resonemang och bedömningar av demokrativillkoret.

Överklagande, återkallelse och återkrav

FBA välkomnar utredningens förslag om att alla beslut om återkallelse samt återkrav i framtiden kommer att vara möjliga att överklaga.

FBA konstaterar att i avsaknad av en generell rätt att överklaga återstår samma otydlighet som i dagsläget, dvs att det ofta är oklart vilka beslut om bidrag som ändå kan bli föremål för domstolsprövning.

Beslut:

Beslut i detta ärende har fattats av Sven-Eric Söder, generaldirektör efter föredragning av Amanda Olsson Myrvik, handläggare. I den slutliga handläggningen har också Birgitta Vega Leyton, handläggare, Jimmy Laine, myndighetsjurist och Lisa Orrenius, biträdande enhetschef PLG, deltagit.

Stockholm, 2019-10-14

Sida 4 (4)

DNR
19-00638

_____
Sven-Eric Söder,
Generaldirektör

_____
Amanda Olsson Myrvik,
handläggare

Datum
18 oktober 2019